

**DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT**

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep
0030 OSLO

Deres ref.
201204292

Vår ref.
12/6641 ES AHI/bj

Dato
16.01.2013

Høring – forslag til endringer i bioteknologiloven - straffebestemmelsen

Vi viser til brev 8. november 2012 hvor det bes om merknader til forslag om endringer i lov om humanmedisinsk bruk av bioteknologi m.m. (bioteknologiloven).

Etter det vi forstår er formålet med lovforslaget å klargjøre rekkevidden av straffansvaret etter bioteknologiloven § 7-5. Særlig er det behov for å klarlegge rekkevidden av medvirkningsansvaret. Etter vårt syn er det ikke tilstrekkelig å kun klargjøre rekkevidden av straffansvaret etter § 7-5 for å oppnå ønsket avgrensning og presisering av straffansvarets rekkevidde. Som det påpekes i Lovavdelingens tolkningsuttalelse 18. juni 2010, bidrar lovens virkeområde, jf. § 1-2 fjerde ledd til å skape uklarhet om straffansvarets rekkevidde. For å oppnå ønsket klarhet og avgrensning av straffansvaret bør 1) lovens virkeområde presiseres (punkt 1), og 2) det bør vurderes konkret hvilke bestemmelser i loven det skal knyttes straffansvar til (punkt 2).

1. BIOTEKNOLOGILOVENS VIRKEOMRÅDE

Bioteknologiloven § 1-2 fjerde ledd lyder:

«Loven gjelder i riket. Kongen kan i forskrift bestemme at loven helt eller delvis skal gjelde for Svalbard og Jan Mayen».

Lovens virkeområde er som det fremgår avgrenset til «i riket». I Ot.prp. nr. 64 (2002-2003) side 31 uttales det:

«Departementet har videre vurdert om det bør tas inn en egen bestemmelse om lovens

geografiske virkeområde. Det er vanlig at lover har en bestemmelse som avklarer lovens stedlige virkeområde, men det er ikke nødvendig da det vanligvis vil følge av de alminnelige regler at loven gjelder for forhold i riket. Når det gjelder lovens anvendelse på Svalbard og Jan Mayen, må dette eventuelt besluttes i forskrift.»

Norsk straffelovgivning gjelder «i riket» med mindre «annet er særlig bestemt», jf. straffeloven 1902 § 12 første ledd. Det kan spørres om «annet er særlig bestemt» når bioteknologiloven § 1-2 fjerde ledd (med tilhørende forarbeidsuttalelser) er gitt den utforming den har. Uklarheten blir ikke mindre ved at virkeområdet avgrenses til ikke å omfatte Svalbard og Jan Mayen (med mindre annet fastsettes av Kongen). I straffeloven § 12 første ledd forstås «i riket» som fastlands-Norge, Svalbard, Jan Mayen og biland. Bioteknologiloven synes å være avgrenset til å gjelde for kun fastlands-Norge da det særskilt må bestemmes at loven også skal gjelde Svalbard og Jan Mayen. Det kan for øvrig spørres om det er grunn til å utelukke biland.

I merknaden til den foreslåtte § 7-5, jf. punkt 7 i høringsnotatet, vises det til det alminnelige prinsipp om at medvirkning til handlinger foretatt i utlandet kan straffes etter norsk rett, selv om hovedhandlingen er lovlig i det landet den er foretatt. Vi forstår forslaget slik at straffansvaret etter bioteknologiloven § 7-5, jf. § 1-2 fjerde ledd ikke skal vurderes annerledes enn det som er straffelovens alminnelige system i de tilfeller hovedhandlingen er begått i et land hvor handlingen ikke er straffbar, og medvirkningshandlingen er begått i Norge. Det at bioteknologilovens virkeområde etter § 1-2 fjerde ledd avviker fra straffeloven § 12 første ledd når det gjelder forståelsen av hva som ligger i uttrykket «i riket», innebærer at det kan fremstå som uklart om loven følger et annet system enn straffeloven. Det vil også ha betydning for rekkevidden av medvirkningsansvaret. Det fremstår også som lite konsekvent at bioteknologiloven delvis har et virkeområde som avviker fra straffeloven § 12 første ledd og delvis følger straffelovens system.

Dersom det ikke er meningen å gjøre unntak fra de alminnelige regler om norsk straffelovgivnings virkeområde, jf. straffeloven § 12 første ledd, bør dette uttrykkes klart. Tilsvarende bør det gjøres uttrykkelig klart om man ønsker å gjøre unntak fra de alminnelige reglene om norsk straffelovgivnings virkeområde. Dersom man ønsker å gjøre et slikt unntak, bør man uttrykkelig ta stilling til straffansvarets rekkevidde for både hovedhandlinger og medvirkningshandlinger.

2. AVGRENSNING AV STRAFFANSVARET I BIOTEKNOLOGILOVEN § 7-5

Bioteknologiloven § 7-5 setter straff for forsettlig overtredelser av loven eller bestemmelser gitt i medhold av loven. Straffesanksjoneringen gjelder altså for samtlige bestemmelser i loven. Etter vårt syn kan det være grunn til å vurdere om § 7-5 bør gis en avgrenset anvendelse da flere av bestemmelsene i loven ikke er egnet for straffesanksjonering. Ved konkret å angi de bestemmelser man ønsker å knytte straffansvar til, oppnår man en klar avgrensning av straffansvaret. En slik avgrensning vil også kunne gi ønsket avgrensning i personkrets, jf. forslag til § 7-5 annet ledd i høringsnotatet.

Etter at det konkret er vurdert hvilke bestemmelser i loven det skal knyttes straffansvar til, kan § 7-5 for eksempel innledes med: «Den som forsettlig overtrer § x, y, z osv...». Dersom man ikke oppnår ønsket avgrensning i personkretsen ved en slik kasuistisk oppregning av bestemmelser det skal være straffbart å overtre, kan man gjøre som foreslått og innta en uttrykkelig avgrensning i annet ledd. Annet ledd kan for eksempel lyde: «Første ledd kommer ikke til anvendelse for: ...». Om denne avgrensningen er ønskelig, må i så fall vurderes enkeltvis i forhold til bestemmelser en finner bør straffesanksjoneres.

Med hilsen

Knut-Fredrik Haug-Hustad e.f.
fung. lovrådgiver

Arne Sofie Hippe
førstekonsulent